

УДК 330.3

Палка І.М.,
к.е.н., доцент кафедри міжнародної економіки та маркетингу
Тернопільський інститут соціальних та інформаційних технологій

ФІНАНСУВАННЯ МІЖНАРОДНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В УКРАЇНІ

Palka I.M.,
 *cand.sc.(econ.), assistant professor of the department
of international economics and marketing
Ternopil Institute of Social and Information Technology*

INTERNATIONAL INSTITUTIONS FINANCING OF INVESTMENT PROJECTS IN UKRAINE

Постановка проблеми. Розвиток будь-якої країни значною мірою залежить від активізації інвестиційної діяльності та належного її фінансового забезпечення. Різноманітність інвестиційних потреб призводить до розвитку нових форм фінансування проектів та програм, серед яких одне з основних місць належить проектному фінансуванню. В той самий час проблемним питанням у реалізації проектів є участь в них значної кількості суб'єктів господарювання і джерел фінансування, які в свою чергу можуть залучати кошти міжнародних фінансових ринків, фінансових, інвестиційних, лізингових та страхових компаній, довгострокові кредити міжнародних фінансових організацій тощо.

Отже, побудова ефективної системи фінансування інвестиційних проектів сприятиме зміцненню технологічного потенціалу країни і підвищенню конкурентоспроможності національної економіки та її окремих сегментів.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Огляд літературних джерел свідчить, що за різні періоди часу в сучасній науковій літературі широко розглядається спектр проблем, що стосуються інвестиційно-інноваційного розвитку економіки. Зокрема, цим питанням присвячені численні наукові розробки відомих вітчизняних і зарубіжних учених: Т.В. Майорової [1], А.А. Пересади [2], В.Г. Федоренко [3], Дж.М. Кейнса, Й. Шумпетера [4] та інших.

Дослідженнями впливу фінансового забезпечення міжнародних фінансових організацій розвитку вітчизняної економіки займалися такі науковці, як Медведкова Н.С. [5], Сословська І.В., Сословский В.Г. [6]. В своїх працях ці вчені підтверджують, що від міжнародного фінансування інвестиційних проектів залежить стан національної економіки країни. Тому питання міжнародного фінансування інвестиційних проектів в Україні набуває своєї актуальності.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз особливостей міжнародного фінансування інвестиційних проектів та їх впливу на покращання фінансового забезпечення національної економіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як відомо, будь-який інвестиційний проект вимагає засобів на його реалізацію, тому організація фінансування проекту є основною умовою здійснення інвестиційної діяльності.

Фінансування проекту має за мету забезпечити потік грошових надходжень, необхідних для своєчасного виконання етапів проекту.

Одним із видів джерел фінансування інвестиційних проектів є іноземні інвестиції.

Міжнародні інвестиції виступають одним з найефективніших інструментів зростання конкурентоспроможності економіки України на світовому ринку. Високорозвинені країни світу зуміли досягти високого рівня соціально-економічного розвитку завдяки прискореному інвестуванню своєї економіки. Іноземні інвестиції відіграють значну роль тому, що внутрішніх довготермінових та доступних інвестиційних ресурсів недостатньо, щоб задовольнити потреби всіх учасників ринку.

Міжнародні інвестиції дозволяють:

- поширити інновації та високі технології, що може стати вирішальним фактором інвестування та змін структури глобальної економіки;
- розвивати економічні інтеграційні союзи;
- стимулювати інвестиції на регіональному та багатосторонньому рівнях.

Для кожної країни, яка прагне розвиватися, співпраця з міжнародними фінансовими організаціями є неминучою. Але форми, механізми та наслідки такої співпраці можуть бути різними, незважаючи на те, що кожна з таких країн прагне максимізувати корисність від неї.

Проте існують різні точки зору щодо ролі міжнародних фінансових інституцій у розвитку країн. Зокрема, Д. Стігліц у своїх публікаціях і виступах [7] критикує політику Міжнародного валютного фонду і Міжнародного банку реконструкції та розвитку щодо країн, які розвиваються, вважаючи, що не тільки

економіки цих країн, а й програми соціальних перетворень потрапляють у виняткову залежність від зазначених інституцій. Ця точка зору знаходить підтримку і серед практикуючих фінансистів і вчених. Наприклад, з критикою політики Міжнародного валютного фонду виступають Стовпів М. та Денисова М. [8; 9].

Для України ця проблема є особливо актуальна, бо діяльність глобальних фінансових інституцій є чинником, який має суттєвий вплив не лише на розвиток її економіки через реалізацію програм, спрямованих на ринкове реформування, структурну перебудову національного господарства та стабілізацію національної валюти, але й на розвиток соціальної сфери.

Одним із вагомих джерел інвестування є реалізація проектів зі Світовим банком, Європейським банком реконструкції та розвитку, Європейським інвестиційним банком.

Світовий банк є багатосторонньою кредитною установою, що об'єднує п'ять інституцій, діяльність яких спрямована на підвищення рівня життя у країнах, що розвиваються, за рахунок фінансової допомоги розвинених країн. Серед інституцій Світового банку найактивнішими у забезпеченні фінансування інвестиційних проектів є Міжнародний банк реконструкції та розвитку; Міжнародна фінансова корпорація; Багатостороннє агентство по гарантіях інвестицій [10].

Світовий банк є учасником фінансування екологічних проектів. За даними українського офісу Світового банку, цими двома організаціями фінансуються проекти на суми більше 700 млн. дол. США [10].

Кошти Світового банку в Україні направляють на фінансування системних та інвестиційних проектів.

Метою інвестиційних проектів є технічна реконструкція окремих існуючих підприємств певної галузі чи регіону, створення нових або надання коштів на поповнення оборотних засобів існуючих підприємств. При цьому чітко визначається перелік товарів, послуг та робіт, які закуповуватимуться за рахунок позики Світового банку.

У 2014 році портфель Світового банку в Україні поповнився новими інвестиційними проектами в сфері розвитку транспортної, муніципальної та енергетичної інфраструктури завдяки укладенню низки угод про позику між Україною та Міжнародним банком реконструкції та розвитку на загальну суму понад 3 млрд. доларів США.

Портфель проектів Міжнародного банку реконструкції та розвитку складається з 15 інвестиційних та 2 системних проектів на загальну суму 3,3 млрд. доларів США, з яких 12 інвестиційних проектів на суму 1,72 млрд. доларів США перебувають на стадії реалізації, а 3 інвестиційних проекти на суму 0,76 млрд. доларів США та 2 системні проекти на суму 0,85 млрд. доларів США перебувають на стадії підготовки.

Серед широкого кола учасників міжнародної інвестиційної діяльності в Україні сьогодні вагоме місце посідає Європейський банк реконструкції та розвитку. Головною метою його діяльності є розвиток підприємництва, фінансова підтримка малого та середнього приватного бізнесу.

Банк відіграє роль каталізатора економічних змін, сприяє залученню іноземних та місцевих інвестицій. За статутом не менше ніж 60 % обсягу його фінансування повинні бути спрямовані на реалізацію проектів у приватному секторі.

За період співпраці з Європейським банком реконструкції та розвитку в державному секторі економіки України, за проектами, кредитні кошти за якими залучені державою або під державні гарантії, укладено угод на загальну суму 674,94 млн. доларів США та майже 1,5 млрд. євро (в рамках 23 проектів).

Варті уваги також інші міжнародні інвестиційні інституції, які здійснюють активну інвестиційну діяльність в Україні.

Серед них – Європейський інвестиційний банк.

Свої інвестиційні ресурси він направляє на фінансування проектів в таких галузях, як: охорона довкілля; транспорт, телекомунікації та енергетична інфраструктура на пріоритетних магістралях Транс'європейської мережі, які мають транскордонний вплив для держав-членів ЄС.

Діяльність Європейського інвестиційного банку щодо кредитування відповідає критерію співробітництва та, у відповідних випадках, співфінансування з іншими міжнародними фінансовими установами, що забезпечує достатній розподіл ризиків та застосування відповідних умов проектів.

Європейський інвестиційний банк надає позики і гарантії для фінансування проектів у пріоритетних секторах економіки у таких напрямках:

- на проекти розвитку недостатньо розвинутих регіонів;
- на проекти модернізації, оновлення основних засобів підприємств або розвитку нових видів діяльності, коли ці проекти за своїм масштабом не можуть повністю фінансуватися за рахунок коштів, які є в розпорядженні окремих країн;
- на проекти, до яких виявляють зацікавленість декілька країн і котрі не можуть повністю фінансуватися за рахунок інших джерел, що є в розпорядженні окремих країн.

Кредити надаються тільки за умови, що використовуються й інші джерела фінансування. Банк може поставити надання кредитів у залежність від організації міжнародних торгів. Він не фінансує такі проекти, проти яких заперечує держава, на території якої пропонується їх реалізація [11].

Зазначимо, що в сучасних умовах в Україні потрібна активна державна політика щодо залучення іноземних інвестицій та забезпечення умов нагромадження в країні. Така політика, з одного боку, повинна мати своїм прямим результатом оптимізацію міжнародно-інвестиційного режиму (спеціальні законодавчі акти, міжурядові угоди про взаємне сприяння інвестиціям, уточнення податкових ставок тощо), а з іншого боку – загальне поліпшення господарської ситуації в країні, забезпечення сталого економічного зростання, що має вирішальне значення для повноцінного розвитку міжнародного інвестиційного процесу. Адже, саме здоровий ринковий простір, для якого типовим є пришвидшений розвиток високотехнологічних виробництв, може перетворити територію держави на бажаний об'єкт здійснення інвестицій, який би притягував капітали, а не відштовхував їх.

Залучаючи міжнародні інвестиції в економіку України, слід брати до уваги, що загальний успіх цієї справи залежить від того, наскільки вдасться забезпечити агрегатний фактор підприємницького інтересу. Посилення ж цього фактору є пріоритетним завданням оптимізації іноземного інвестиційного процесу.

На нашу думку, у вітчизняних умовах модель відносин з міжнародним капіталом доцільно формувати за допомогою таких інструментів, як:

- надання в оренду (надання концесій) іноземним інвесторам окремих виробничих об'єктів, покладів корисних копалин, земельних ділянок;
- аукціонний продаж іноземним юридичним та фізичним особам нерухомості;
- продаж іноземним підприємцям цінних паперів;
- часткова оплата зовнішніх боргів через передання нерухомості у власність кредиторів (цей інструмент може застосовуватись обмежено, тільки в окремих випадках);
- імпорт з оплатою в національній валюті за надання можливості застосовувати отримані кошти з метою здійснення інвестицій.

Перелік практичних організаційних заходів інвестиційної політики має виходити з визначення основних її пріоритетів і принципів. Відзначимо необхідність комплексності та програмно-цільового підходу, що має забезпечити спрямованість будь-яких інвестиційних заходів на досягнення загальноекономічних цілей України. Необхідним є, також, розроблення механізму залучення портфельних інвестицій через випуск цінних паперів, уточнення регіональних, галузевих та міжгалузевих пріоритетів, визначення об'єктів для продажу іноземним інвесторам.

Висновки з проведеного дослідження. Прямі іноземні інвестиції можуть у повному обсязі задовольнити потреби інноваційно-технологічного розвитку країни. Тому, уряд України повинен сприяти реалізації інвестування іноземних ресурсів в інноваційні проекти і у виробництва та під час освоєння ринків збуту національної продукції, враховуючи інтереси економіки країни. Спільне фінансування інвестиційних проектів вітчизняними та зарубіжними інвесторами можливе в процесі створення авторитетних інвестиційних центрів чи консалтингових фірм, які надаватимуть достовірну інформацію про можливі інвестиційні об'єкти, правові та економічні умови співробітництва.

Створення ефективної системи фінансування інвестиційних проектів передбачає діяльність в Україні надійних фінансових інститутів. Коштів державних фінансових організацій недостатньо для фінансування інвестиційних проектів, тому країна потребує залучення коштів міжнародних фінансових організацій, найактивнішими з яких у питанні фінансування інвестиційних проектів є Європейський інвестиційний банк, Європейський банк реконструкції та розвитку, Міжнародний банк реконструкції та розвитку, Міжнародна фінансова корпорація, Багатостороннє агентство по гарантіях інвестицій.

Окрім залучення додаткового фінансування до країни, міжнародне фінансування інвестиційних проектів сумісно з державою сприятиме диверсифікації ризиків, трансферту технологій, вчасній реалізації інвестиційних проектів, що в свою чергу призведе до покращання бізнес-клімату країни та її конкурентоспроможності.

Література

1. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність [текст] / Т.В. Майорова – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 472 с.
2. Федоренко В.Г. Інвестознавство [текст] / В.Г. Федоренко. – К. : МАУП, 2004. – 480 с.
3. Пересада А.А. Управління інвестиційним процесом [текст] / А.А. Пересада. – К. : Лібра, 2002. – 472 с.
4. Шумпетер Й.А. Теорія економічного розвитку [текст] / Й.А. Шумпетер – М. : Прогрес, 1982. – 455 с.
5. Медведкова Н.С. Фінансування інвестиційних проектів міжнародними фінансовими організаціями в Україні [Електронний ресурс] / Н.С. Медведкова. – Режим доступу: <http://www.economy.nayka.com.ua>
6. Сословська І.В. Вплив капітальних вкладень на розвиток економіки України [текст] / І.В. Сословська, В.Г. Сословський // Аналіз кризових явищ у фінансовому і реальному секторах економіки України та Республіки Білорусь (2008-2011 рр.): Сб. наук. ст. Поліський держ. ун-т; під ред. К.К. Шебеко. – Пінськ: ПолесГУ, 2011. – С. 124-129.
7. Стігліц Д. Публікації та виступи. Сайт «Project Syndicate – A world of ideas» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.project-syndicate.org>

8. Стівлів М.І. Вплив фінансового ринку на економічне зростання і ділові цикли [текст] / М.І. Стівлів // Економіка XXI століття. – 2008. – № 8. – С. 55-69.
9. Денисова М. Приплив капіталу в країни з транзитивною економікою як фактор економічного розвитку [Електронний ресурс] / Денисова М. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>
10. Стан та перспективи співробітництва України зі Світовим банком [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua>
11. Кредитні ресурси для фінансування інвестиційних проектів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>

References

1. Maiorova, T.V. (2009), *Investytsiina diialnist* [Investment activity], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, 472 p.
2. Fedorenko, V. (2004), *Investoznavstvo* [Investment Studies], MAUP, Kyiv, Ukraine, 480 p.
3. Peresada, A. (2002), *Upravlinnia investytsiynym protsesom* [Investment Process Management], Libra, Kyiv, Ukraine, 472 p.
4. Shumpeter, Y.A. (1982), *Teoriya ekonomicheskogo rozvitiya* [Theory of Economic Growth], Progress, Moscow, Russia, 455 p.
5. Medvedkova, N.S. "International Financing Organizations Funding of Investment Projects in Ukraine", available at: <http://economy.nayka.com.ua>.
6. Soslovska, I.V. and Soslovskyy, V.H. (2011), "The Impact of Capital Investments on Ukrainian Economy", Analysis of Crisis Patterns in the Financial and Real Sectors of Ukrainian and Belarus Economies (2008-2011): *Collection of scientific articles Polissya State University*; edited by K. Shebeko, Pinsk, Belarus, pp. 124-129.
7. Stiglitz, D. "Publications and Speeches", Web-page «Project Syndicate – A world of ideas», available at: <http://project-syndicate.org>
8. Stovpiv, M. (2008), "Impact of Financial Market on Economic Growth and Business Cycles", *Economics of the XXI century*, no. 8, pp. 55-69.
9. Denysova, M. "Capital Inflow into the Countries of Transition Economy as a Factor of Economic Development", available at: <http://rusnauka.com>
10. "State and Prospects of Cooperation between Ukraine and the World Bank", available at: <http://www.mfa.gov.ua>
11. "Credit Resources for Investment Projects Financing", available at: <http://me.gov.ua>

УДК 338.3.01

Панухник Я.Г.,
аспірант* кафедри економіки та фінансів
Тернопільський національний технічний університет
імені Івана Пулюя

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ДЕТЕРМІНАЦІЇ СУТІ ТА ФУНКЦІЙ ПРОЦЕСІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ В ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМАХ

Panukhnyk Ya.H.,
graduate student of the department of economics and finance
Ternopil Ivan Pul'uj National Technical University

CONCEPTUAL BASES OF NATURE AND FUNCTION DETERMINATION OF THE MODERNIZATION PROCESS IN ECONOMIC SYSTEMS

Постановка проблеми. Формування й реалізацію стратегій економічного розвитку держави, регіонів та муніципальних утворень необхідно розглядати крізь призму економічних стратегій підприємств, які їх розвивають та підсилюють з урахуванням позитивного ефекту синергії.

Чинником узгодження розробки й реалізації загальнодержавної, регіональних, муніципальних стратегій та організаційних стратегій підприємств має стати формування нової сучасної моделі управління на принципах менеджменту, що, в свою чергу, дозволить, забезпечити визначеність модернізації технологій управління підприємствами.

Наукова концепція як система вихідних положень функціонування і розвитку певного об'єкту чи перебігу певного процесу повинна ґрунтуватися на ретельно окресленій гіпотезі, що визначає адекватність концептуальних засад.

* Науковий керівник: Рудакевич М.І. – д.н.держ.упр., професор